

К.С. Савченко,

асистент,

Інститут національного та міжнародного права

Міжнародного гуманітарного університету,

м. Одеса, Україна

РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Укладання шлюбу і його припинення – факти дуже значимі у житті кожної людини і далеко не байдужі суспільству, адже сім'я є найважливішим соціальним інститутом, це ціла система зв'язків: шлюбних і родинних, господарських і правових, етичних і психологічних. Тому правове регулювання порядку створення сім'ї та її припинення становлять істотну частку сімейно-правового регулювання. Що ж таке шлюб і що таке розірвання шлюбу?

Шлюб – це така форма організації сімейного життя, яка була відома ще за часів римського права, і, безумовно, залишається найвдалішою на сучасному етапі існування людства. Саме слово «шлюб» бере початок від давньослов'янського «сьлюб» – урочиста обіцянка. «Слюбитись» означає домовитись. У сучасному законодавстві є визначення шлюбу. Відповідно до ст. 21 СК України шлюб – це сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану.

Таке визначення не розкриває повною мірою зміст цього поняття, але дає його лише в тих межах, в яких відносини шлюбу піддаються регламентації сімейно-правовими нормами.

В юридичній літературі зустрічаються визначення, які вміщують основні ознаки шлюбу, наприклад: такий, що укладається в установленому порядку з дотриманням вимог закону добровільний і рівноправний союз вільних жінки і чоловіка, спрямований на створення сім'ї, і що породжує у них взаємні права та обов'язки. Деякі автори підходять до визначення шлюбу як договору. Але, на нашу думку, шлюб не містить всіх необхідних ознак договору і має свої специфічні ознаки, непритаманні договору.

Ознаками шлюбу є:

- 1) добровільність, тобто наявність добровільної згоди обох з подружжя (ст. 24 СК);
- 2) досягнення шлюбного віку жінкою та чоловіком, що вступають в шлюб (ст. 22 СК);
- 3) реєстрація шлюбу у встановленому законом порядку органом, визначеним Сімейним кодексом;
- 4) спрямованість на утворення особистого сімейного союзу чоловіка і жінки.

Загалом, кожна сім'я є інтимною соціальною групою. Головне, що відрізняє сім'ї – це атмосфера, яка панує в родині. Іноді в силу певних життєвих обставин ця атмосфера руйнується. І в деяких сім'ях подружжя не знаходить спільної точки зору до вирішення виникаючих проблем. Саме тоді і постає питання розірвання шлюбу.

Протягом останніх років в Україні зростає тенденція розірвання шлюбу. Деякі вчені стверджують про падіння духовно-морального аспекту серед подружжя в Україні. Інші обґрунтовують це досити простим порядком розірвання шлюбу в нашій країні в порівнянні з іншими країнами.

Відповідно до Сімейного кодексу України Стаття 104 визначає серед підстав припинення шлюбу внаслідок його розірвання. А стаття 105 СК регламентує припинення шлюбу внаслідок його розірвання. Серед таких:

1. Шлюб припиняється внаслідок його розірвання за спільною заявою подружжя відповідно або одного з них;
2. Шлюб припиняється внаслідок його розірвання за спільною заявою подружжя на підставі рішення суду;
3. Шлюб припиняється внаслідок його розірвання за позовом одного з подружжя на підставі рішення суду.

Згідно ст.106 СК розірвання шлюбу можливе «при взаємній згоді на розірвання шлюбу подружжя, що не мають неповнолітніх дітей, розірвання шлюбу виробляється в органах реєстрації актів цивільного стану».

Реєстрація розірвання шлюбу при взаємній згоді подружжя здійснюється на підставі їхньої заяви, у якій повинно бути зазначено про відсутність у них неповнолітніх дітей. У цьому випадку оформлення розлучення і видача свідчення про розірвання шлюбу відбувається по закінченні місячного терміну з дня подачі заяви про розлучення.

Реєстрація розірвання шлюбу за взаємною заявою подружжя передбачає особисту присутність кожного з них або ж письмове підтвердження про згоду того з подружжя, що відсутній на реєстрації розірвання шлюбу.

Реєстрація розірвання шлюбу може бути зроблена при відсутності одного з подружжя, якщо він з поважної причини (важка хвороба, служба в армії, довгострокове відрядження та ін.) не може з'явитися в орган РАГСу. Однак, при цьому від його імені в орган РАГСу повинна бути подана заява, що підтверджує його згоду на розлучення і містить прохання про розірвання шлюбу в його відсутність.

У випадку, коли подружжя з поважної причини не можуть з'явитися в орган РАГСу для реєстрації розлучення у встановлений день, то реєстрація на їхнє прохання переноситься на інший день.

За заявою одного з подружжя в органах РАГСу шлюб розривається у випадках, якщо другий з подружжя;

- а) визнаний судом безвісно відсутнім;
- б) визнаний судом недієздатним внаслідок душевної хвороби або недоумства.

Шлюб розривається незалежно від наявності між подружжям майнового спору. Розірвання шлюбу в зазначених вище випадках проводиться незалежно від наявності у подружжя неповнолітніх дітей.

Стаття 109 СК регламентує розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя, яке має дітей. Подружжя, яке має дітей, може подати до суду заяву про розлучення разом із письмовим договором про те, з ким із подружжя будуть проживати діти, яку участь у забезпеченні умов їхнього життя братиме той із батьків, хто буде проживати окремо, а також про умови здійснення ним права на особисте виховання дітей. Договір між подружжям про розмір аліментів на дитину має бути нотаріально посвідчений. У разі невиконання цього договору аліменти можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса.

Суд постановляє рішення про розірвання шлюбу, якщо буде встановлено, що заява про розірвання шлюбу відповідає дійсній волі дружини та чоловіка і що після розірвання шлюбу не будуть порушені їхні особисті та майнові права, а також права їхніх дітей. Суд постановляє рішення про розірвання шлюбу після спливу 1 місяця від дня подання заяви. До закінчення цього строку дружина і чоловік мають право відкликати заяву про розірвання шлюбу. Позов про розірвання шлюбу може бути пред'явлений і одним із подружжя. Але згідно з п.2 ст.110 СК позов про розірвання шлюбу не може бути пред'явлений протягом вагітності дружини та протягом 1 року після народження дитини, крім випадків, коли один із подружжя вчинив протиправну поведінку, яка містить ознаки злочину, щодо другого з подружжя або дитини. Разом з тим, чоловік, дружина мають право пред'явити позов про розірвання шлюбу протягом вагітності дружини, якщо батьківство зачатої дитини визнане іншою особою.

Таким чином, враховуючи вищенаведене, можемо зробити висновки, що в Україні існує широке коло підстав і доволі простий та швидкий механізм для розірвання шлюбу. У сучасних умовах розвитку шлюбно-сімейних відносин розлучення є і залишається на майбутнє найпоширенішою формою припинення шлюбу за життя подружжя.